

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Hany Tiché a soudců JUDr. Roberta Waltra a JUDr. Martiny Vršanské v právní věci žalobce: **M. P.**, zastoupený JUDr. Ing. Davidem Zdeňkem, advokátem se sídlem Hradební 856/10, 500 03 Hradec Králové, proti žalovanému: **statutární město Hradec Králové**, IČO 00268810, se sídlem magistrátu Československé armády 408/51, 502 00 Hradec Králové, za účasti vedlejší účastnice na straně žalované: Allianz pojišťovna, a.s., IČO 47115971, se sídlem Ke Štvanici 656/3, 186 00 Praha 8, o 57 966 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 21 C 26/2021, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 11. 2022, č. j. 25 Co 239/2022-167, takto:

Dovolání se **zamítá**.

Odůvodnění:

1. Žalobce se domáhal náhrady škody ve výši 57 966 Kč s příslušenstvím, jež mu vznikla na oplocení pozemku v důsledku pádu stromu ve vlastnictví žalovaného.
2. K odvolání žalovaného Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 24. 11. 2022, č. j. 25 Co 239/2022-167, potvrdil mezitímní rozsudek ze dne 18. 5. 2022, č. j. 21 C 26/2021 -145, jímž Okresní soud v Hradci Králové vyslovil, že žaloba je co do základu důvodná s tím, že o výši nároku a nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozsudku. Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, že dne 29. 6. 2020 se vyvrátil strom (břestovec

západní), který rostl na pozemku žalovaného parc. č. XY v katastrálním území XY ve středovém pruhu zeleně mezi dvěma komunikacemi, a padl na přilehlou asfaltovou komunikaci a k ní přiléhající pozemek žalobce č. parc. XY ve stejném katastrálním území. Pádem stromu byl poškozen plot žalobce. Spadlý strom byl v roce 2014 předmětem inventarizace zeleně provedené žalovaným, kdy podle tzv. karty stromu byla jeho stabilita hodnocena stupněm 2 (jako dřevina s mírnými defekty), celkově byl hodnocen jako zdravý, tvarově značně narušený a jako pěstební opatření byla doporučena lokální redukce z důvodu jeho stabilizace (redukční řez RL-LR), která však nebyla provedena. Na stromořadí, jehož byl strom součástí, byla opakovaně (minimálně v březnu 2016) prováděna příspěvkovou organizací TECHNICKÉ SLUŽBY HRADEC KRÁLOVÉ (dále též jen „TSHK“) redukce větví směrem do ulice, aby byl splněn průjezdný profil komunikace (redukční řez S-RLPV

– úprava průjezdního či průchozího profilu). Poslední vizuální kontrola stromu proběhla dne 22. 6. 2020 s tím, že na něm nebyly shledány žádné zjevné defekty (proschnutí koruny, změna vitality či náklonu). Před vyvrácením měl strom nakloněný kmen a asymetrickou korunu ve směru pozdějšího pádu. Na základě znaleckého zkoumání pak soud zjistil, že příčinou vyvrácení stromu byl souběh nevyvážené koruny stromu s externí zátěží (vanutí větru, zátěž deštěm), přičemž náklon kmene spolu s excentrickou korunou vyžadoval symetrizaci koruny, tedy pěstební opatření doporučené již v roce 2014, které nebylo provedeno. Byl-li by redukční řez podle doporučení proveden, pravděpodobnost pádu by se podstatně snížila; vliv srážkové činnosti na selhání stromu byl nepodstatný. Po právní stránce odvolací soud ve shodě se soudem prvního stupně věc posoudil podle § 2937 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, (dále jen „o. z.“) a zejména na základě znaleckého dokazování uzavřel, že žalovaný zanedbal dohled nad stromem, neboť neprovedl konkrétní a doporučený pěstební zásah (symetrizaci koruny), který by pravděpodobnost vyvrácení stromu patřičně snížil. Uzavřel rovněž, že žalobce jakožto laik neporušil svou prevenční povinnost škodě zabránit (vzhledem k jeho viditelnému náklonu), jestliže strom byl vizuálně zkontrolován 7 dní před pádem pracovníky TSHK a ani tito odborně vzdělaní pracovníci změnu náklonu stromu nezaznamenali. Vyvrácení stromu nezpůsobila ani vyšší moc, neboť extrémní srážky v měsíci červnu 2020 měly vliv na selhání stromu pouze marginální, což bylo zjištěno ze znaleckého posudku, podle něhož k tomu, aby se byt nadměrné srážky projevíly na stabilitě stromu, by bylo nutné hloubkové prosycení půdy alespoň do hloubky 50-100 cm, což nelze u krátkodobé srážkové činnosti očekávat, zvláště v městském prostředí. Odvolací soud dále dospěl k závěru, že žalovaný je ve věci pasivně legitimován. Zdůraznil, že podle § 2937 o. z. je povinen nahradit škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled. Subjekt odpovědný ze zákona za škodu způsobenou věcí, jejímž je vlastníkem, nemůže svou odpovědnost přenést na jiný subjekt, který si zřídil k zabezpečení údržby a oprav věci nebo uzavře-li s jiným subjektem např. servisní smlouvu (odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1220/2010 a sp. zn. 25 Cdo 1531/2012). Jelikož škodu na oplocení žalobce způsobil strom ve vlastnictví žalovaného a vlastník neprokázal, že náležitý dohled nad stromem zanedbal, je povinen nahradit žalobci způsobenou škodu. Žalobu proto soud shledal co do základu důvodnou.

3. Rozsudek odvolacího soudu napadl žalovaný dovoláním s tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázek hmotného a procesního práva, které v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, a to *zda se posuzuje odpovědnost vlastníka pozemku za stav porostů a za škodu způsobenou jejich pádem podle § 2937 o. z.; kdo primárně odpovídá za škodu ze zákona, jedná-li se o škodu způsobenou věcí; zda může vlastník svou odpovědnost převést (přenést) na jiný subjekt, který si zřídil k zabezpečení údržby a oprav věci; kdo je v takovém*

případě pasivně legitimován – vlastník věci, či ten, kdo měl mít nad věcí náležitý dohled; a zda si může poškozený vybrat, vůči komu uplatní nárok u soudu, nebo musí ctít zákonem dané pořadí. Za nesprávné považuje právní posouzení otázky pasivní legitimace. S odkazem na § 2937 o. z. namítá, že za škodu způsobenou pádem porostů odpovídá osoba, která nad nimi měla mít dohled. V daném případě to byla příspěvková organizace TSHK, podle jejíž zřizovací listiny byla předmětem její činnosti (mimo jiné) péče o zeleň v majetku dovolatele. Soud prvního stupně se žalovaným namítanou otázkou pasivní legitimace nezabýval vůbec a odvolací soud se s touto otázkou vypořádal odkazem na zcela nepřiléhavou judikaturu, neboť ta vychází z ustanovení o obecné odpovědnosti podle občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., přičemž nyní účinný občanský zákoník č. 89/2012 Sb. obsahuje úpravu zcela odlišnou. Vzhledem k nesprávnému závěru soudu nebyla žalovanému dána možnost prokázat, že nad předmětným stromem vykonávala dohled právě příspěvková organizace TSHK, která byla zřízena (mimo jiné) i proto, aby o zeleň pečovala. Dovolatel poukazuje na to, že teprve pokud osobu vykonávající dohled nad věcí nelze určit, nastupuje povinný dohled vlastníka věci. Primárně proto odpovídá osoba, která měla mít dohled, a jen nelze-li ji určit, je pasivně legitimován vlastník věci, přičemž z dikce zákona vyplývá, že je třeba dodržet stanovené pořadí. Žalovaný dále spatřuje pochybení ve skutkovém závěru, že v řízení nebylo prokázáno, že vyvrácení stromu způsobila vyšší moc – extrémní srážky, a poukazuje v této souvislosti na nedostatky znaleckého posudku i na procesně nesprávný postup soudu, který podle dovolatele nesprávně dovedl, že tvrzení a důkazy k této otázce byly uvedeny až po koncentraci, přestože byly namítány už dříve. Skutková zjištění proto považuje za neúplná, činí vlastní skutkové závěry a z nich dovozuje, že škoda byla způsobena vyšší mocí. Navrhl změnu rozsudku odvolacího soudu tak, že se žaloba zamítá, případně zrušení rozsudků soudů obou stupňů a vrácení věci soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalobce ve vyjádření k dovolání navrhl jeho odmítnutí. Ztotožnil se se závěry soudů obou stupňů s tím, že námitce nedostatku pasivní legitimace podle něj nelze přisvědčit již jen proto, že příspěvkovou organizaci zřídil žalovaný k efektivnějšímu plnění svých povinností a šlo by tak o formalismus nereflaktující podstatu věci. Vedlejší účastnice na straně žalované se plně ztotožnila se zněním dovolání žalovaného.

5. Nejvyšší soud posoudil dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2022 (dále jen „o. s. ř.“) a jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., se zabýval jeho přípustností.

6. Uplatněním způsobilého dovolacího důvodu ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. není zpochybnění samotného hodnocení důkazů soudem, opírajícího se o zásadu volného hodnocení důkazů zakotvenou v § 132 o. s. ř. Námitky proti zjištěnému skutkovému stavu či proti hodnocení důkazů nejsou předmětem dovolacího přezkumu a ani nezakládají přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněné pod č. 108/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „Sb. rozh. obč.“, včetně tam obsaženého odkazu na nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 1. 1997, sp. zn. IV. ÚS 191/96, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2013, sp. zn. 29 Cdo 2394/2013, uveřejněné pod č. 4/2014 Sb. rozh. obč.). Na nesprávnost hodnocení důkazů totiž lze usuzovat jen ze způsobu, jakým soud hodnocení důkazů provedl, a to jen polemikou se správností skutkových zjištění soudu, tj. prostřednictvím dovolacího důvodu, který dovolatel od 1. 1. 2013 k dispozici nemá. V podstatě se dovolatel domáhá přezkumu skutkových závěrů, z nichž vychází napadené rozhodnutí, nesprávnost právního posouzení odvozuje nikoliv z mylné

aplikace práva, nýbrž proto, že po právní stránce byl posouzen skutkový stav, s nímž on nesouhlasí. Jestliže dovolatel právní posouzení buduje na vlastních skutkových závěrech (že vyvrácení stromu způsobila vyšší moc) odlišných od závěrů, k nimž dospěl odvolací soud, uplatňuje jiný než způsobilý dovolací důvod (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) a dovolání z hlediska těchto námitek není podle § 237 o. s. ř. přípustné.

7. Dovolání je však podle § 237 o. s. ř. přípustné pro posouzení otázky pasivní legitimace podle § 2937 o. s. ř., pověřil-li nebo zřídil-li si vlastník věci k zabezpečení její údržby a oprav jiný subjekt, která dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu vyřešena. Dovolání není důvodné.

8. Podle § 2937 odst. 1 o. z. způsobí-li škodu věc sama od sebe, nahradí škodu ten, kdo nad věcí měl mít dohled; nelze-li takovou osobu jinak určit, platí, že jí je vlastník věci. Kdo prokáže, že náležitý dohled nezanedbal, zproští se povinnosti k náhradě.

9. Citované ustanovení upravuje povinnost k náhradě újmy, pro kterou je rozhodující naplnění tzv. kvalifikované okolnosti, vycházející z více či méně samovolného působení věci, která je způsobilá vyvolat škodu. Jde o situaci, kdy věc působí sama od sebe, tj. z vnitřních důvodů, okolností či vlastností, které nejsou vyvolány způsobem jejího užívání.

10. V posuzované věci způsobil škodu pád stromu. Příčinou pádu byl jeho náklon a asymetrická koruna převažující jej ve směru následného pádu. Škodu tedy způsobil strom (věc) z důvodu svých vlastností, a proto správně odvolací soud nárok posuzoval podle § 2937 o. z. Strom byl součástí pozemku (§ 507 o. z.), jehož vlastníkem byl žalovaný, který je tak vlastníkem věci, která způsobila škodu. Žalovaný se však brání tím, že dohled nad věcí (stromem) měla jiná osoba, která proto podle citovaného ustanovení za škodu odpovídá.

11. Osobou povinnou k náhradě je ten, kdo měl mít nad věcí dohled. Není rozhodující, zda jej skutečně vykonával, nýbrž zda byl povinen tak činit (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 3. 2023, sp. zn. 25 Cdo 2864/2022). Primárně má nad věcí dohled její vlastník, neboť s vlastnictvím věci se pojí povinnost na svou věc dohlížet (viz též čl. 11 odst. 3 Listiny práv a svobod, podle něž vlastnictví zavazuje). Z jazykového i teleologického výkladu § 2937 o. z. však vyplývá, že osobou povinnou k náhradě je (především) ten, kdo v době škodní události na věc dohlížel, měl ji fakticky ve své dispozici (např. nájemce, vypůjčitel, kdo ji fakticky převzal k realizaci určité činnosti nebo ji má u sebe bez právního důvodu či na základě protiprávního činu). Z uvedeného výkladu vyplývá, že osoba odlišná od vlastníka, která vykonává nad věcí dohled, je osoba, která věc užívá (drží) pro sebe. Jinak řečeno, věc od vlastníka převzala za tím účelem, aby ji užívala ve svůj prospěch (nájemce, vypůjčitel, ale i zloděj nebo ten, kdo ji užívá pro sebe, aniž měl k tomu jakýkoli právní důvod), anebo ta osoba, která věc převzala např. za účelem její opravy nebo úpravy a po tuto dobu má věc ve své moci (dohlíží na ni). Tyto závěry jsou v souladu i s odbornou literaturou, v níž se uvádí, že dohled má osoba, již věc slouží, resp. ji užívá (srov. Melzer in MELZER, F., TÉGL, P. a kol. Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. Praha: Leges, 2018, s. 716, 719 a 720, nebo Pašek in PETROV, J., VÝTISK, M., BERAN, V. a kol. Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 3074).

12. Žalovaný v posuzované věci tvrdí, že osobou, která měla nad stromem dohled, je příspěvková organizace TSHK, kterou sám zřídil mimo jiné za účelem péče o zeleň a která také skutečně tuto péči pro žalovaného prováděla, včetně péče o dotčený strom. Mezi povinnosti vlastníka patří, aby zajistil dostatečnou péči o své vlastnictví, tedy i věci, mimo jiné i tak, aby nezpůsobily jinému újmu. Aby žalovaný dostal této své povinnosti, zřídil si příspěvkovou organizaci, která pro něj péči o zeleň v obci zajišťovala. Ta podle jeho pokynů a za něj plnila

jeho povinnosti, tedy mimo jiné i odbornou péčí o zeleň (jako pomocník ve smyslu § 2914 o. z.). Osoba, kterou vlastník takto pověří plněním některých svých povinností (např. odbornou péčí) ale není osobou, jež má nad věcí vlastníka dohled ve smyslu § 2937 o. z., neboť věc nadržuje, neužívá a nespravuje pro sebe, ale pro toho, kdo jej touto činností pověřil. Proto v takovém případě je osobou, jež má nad věcí dohled, stále vlastník, který jiného dílčí péčí o věc pověřil. Věc je totiž stále v jeho faktické dispozici, rozhoduje o ní, spravuje ji a dohlíží na ni, jen za pomoci jiného.

13. Sluší se doplnit, že ustanovení § 2937 o. z. se neuplatní, jestliže škodu způsobila věc pod vlivem aktivní činnosti dohledové osoby (např. pád větve při prořezávání stromu či pád kmene při jiné manipulaci), což však v posuzované věci nenastalo. I když se péče subjektu pověřeného vlastníkem k plnění jeho povinností promítá do kvality vlastníkovy věci, rozhodující je zde bezprostřední příčina (mechanismus) škodní události, tedy věc musí způsobit škodu relativně nezávisle na činnosti či péči tohoto subjektu.

14. Lze shrnout, že osobou, která má nad věcí dohled ve smyslu § 2937 o. z. je ten, kdo věc v rozhodné době drží pro sebe, nikoli osoba, která byla vlastníkem pověřena péčí o jeho věc. V posuzované věci je proto tím, kdo měl nad stromem dohled, vlastník věci, tedy žalovaný.

15. Odvolací soud tedy posoudil pasivní legitimaci žalovaného ve výsledku správně. Nepříliš vhodně však odkázal na judikaturu, jež není pro daný případ použitelná, protože v ní uvedené právní posouzení vychází z předchozí právní úpravy, která skutkovou podstatu zakotvenou v § 2937 o. z. neobsahovala. Vzhledem k výše uvedenému právnímu posouzení pak není podstatné, že soudy nižších stupňů neprovedly důkaz zřizovací listinou TSHK, neboť na závěru, že příspěvková organizace neměla nad věcí dohled, by to nemohlo ničeho změnit.

16. Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédně též k vadám řízení uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Dovolací soud však v posuzovaném řízení žádné takové vady neshledal. Za vadu nelze považovat neprovedení dokazování ke zjištění rozsahu srážek, neboť soud závěr, že srážky nebyly hlavní příčinou pádu stromu, postavil především na závěru znaleckého posudku, který hodnotil v souladu s ustálenou judikaturou.

17. Z uvedených důvodů Nejvyšší soud podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání žalovaného jako nedůvodné zamítl.

18. Tímto rozhodnutím se řízení nekončí; o náhradě nákladů tohoto dovolacího řízení bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí (§ 243b, § 151 odst. 1 o. s. ř.).

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 25. 4. 2024

Tichá
senátu

JUDr. Hana
předsedkyně

